פקודי

א. אין דעם פירוש הפסוק: „אלה פקודי המשכן גו׳ אשר פוקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר גו״ איז פאראן א פלוגתא אין מפרשים[2]:

א) איין פירוש איז, אז „אלה פקודי המשכן״ באציט זיך אויף דער מעשה המשכן וואס שטייט אין דער פריערדיקער סדרה (אין פ׳ ויקהל), וואו עס ווערט דערציילט בפרטיות ווען עשיית המשכן וכליו. און לפ״ז איז דער טייטש פון „פקודי (המשכן גו׳ עבודת הלוים גו׳)״, פון ל׳ מינוי ותפקיד, אז דער משכן וכליו זיינען די „פקודי עבודת הלוים שפקדם משה ביד איתמר״[3] (און ווי דערציילט אין חומש במדבר׳ אז די לוים זיינען נתמנה געווארן אויף צו טראגן דעם משכן וכליו).

ב) „אלה פקודי המשכן גו״ מיינט דעם חשבון פונעם זהב כסף ונחושת פון נדבת המשכן וואס ווערט (ווייטער) אויסגערעכנט אין אונזער סדרה. ולפ״ז איז „פקודי״ מל׳ מנין וחשבון — און דער פירוש פון „עבודת הלוים ביד איתמר״ איז[4], אז איתמר איז געווען דער ממונה (וגבאי) אויף דעם זהב כסף ונחושת (מיט דעם הילף פון די לְוִיים[5]).

געפינט מען א דבר פלא אין פירוש רש״י אויף דעם פסוק, וואו זיין פירוש אויפן ערשטן טייל פסוק איז לכאורה בסתירה צו זיין פירוש אויפן צווייטן טייל פסוק:

„אלה פקודי״ טייטשט רש״י „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו״, ד. ה. דער פשט פון „פקודי המשכן״ איז — דער חשבון פון נדבת המשכן, ובמילא באציט זיך דאס (ניט צו פ׳ ויקהל, נאר) צו דעם וואס קומט ווייטער „בפרשה זו״:

אבער אויף „עבודת הלוים״ איז רש״י מפרש: „פקודי המשכן וכליו היא[6] עבודה המסורה ללוים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמור בפ׳ נשא״[8] —

1) ריש פרשתנו.

2) ב׳ הדיעות הובאו ברמב״ן, כלי יקר ועוד כאן.

3) ל׳ הרמב״ן כאן. וראה ראב״ע כאן. ולקמן בפנים מפרש״.

4) במדבר א, נ־נא. ג, כה־כו. לא. לו־לז. ד, ד (ובפרש״י). שם, טו ואילך. נשא ד, כד ואילך. שם, לא ואילך.

5) ראה תנחומא פרשתנו ה. שמו״ר פנ״א, א־ב. מפרשים שבהערה הבאה׳. ועוד.

6) ראה רלב״ג ואברבנאל כאן. ועוד. ולהעיר מעזרא ח, כט ואילך.

7) באיזה דפוסים הנפוצים נדפס „הוא״, ולכאורה הוא ט״ס.

8) ולא פ׳ במדבר — כי רק בפ׳ נשא מסופר אודות „עבודת הלוים ביד איתמר״ (כי עבודת הקהתים בס״פ במדבר היא ביד אלעזר — שם ד, סז ובפרש״י שם ד״ה פקודת).

וקושיית הרמב״ן כאן „למה יזכיר פקודת איתמר ולא יזכיר פקודת אלעזר שהיא הנכבדת״ — יל שרש״י סובר׳ כת׳ הראב״ע כאן בפירושו הקצר (וכן ת׳ בתוס׳ (הדר זקנים) כאן): ביד איתמר שהוא ממונה על רוב כלי הקדש (ולהעיר שגם לפי׳ הרמב״ן צ״ל ש„אמר פקודת איתמר על הרוב״ — ל׳ סוד הארוך כאן. וראה ל׳ הרמב״ן).

•) אבל ברמב״ן מפרש ש„הכל נתן משה במספר במשקל ביד איתמר״. היינו מפני שמכסף פקודי העדה ונחושת התנופה נעשו חלקי וכלי המשכן השייכים לפקודת איתמר (משא״כ פקודת אלעזר שנעשה מזהב — מכיון שלא ידעו „צפוי כל כלי כמה זהב יש בו לא ספר שנתנו משה להם במנין ובמשקל ולכך לא הזכיר כאן פקודת אלעזר״). וראה הערה 9. ואכ״מ.

•) וצ״ע בס׳ הואיל משה (באר הטיב) — לבעהמ״ס מטה משה — על פרש״י כאן.

והיינו, אז „פקודי המשכן (וכליו)" מיינט[9] (ניט דעם ווייטערדיקן חשבון פון נדבת המשכן כו', נאר) דעם מינוי אויפן משכן, „לשאת ולהוריד ולהקים כו"[10]!

ב. לכאורה קען מען דאס פארענט-פערן לויטן סיום פון פרש' אויף „אלה פקודי" — „(נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו') ונמנו כל כליו לכל עבודתו", ד.ה. אז מיט „פקודי המשכן" וועלט געמיינט ניט נאר דער חשבון פון נדבת המשכן, נאר אויך דער מנין פון „כל כליו לכל עבודתו" (ועלכע וועלן אויסגערעכנט ווייטער אין דער סדרה[11] (נאכן סיפור וועגן עשיית בגדי כהונה) ביי „ויביאו את המשכן אל משה").

ועפ"ז איז פארשטאנדיק דער קישור הענין פון „פקודי המשכן" מיט „עבודת הלוים" בהמשך הפסוק — ווייל דער ענין אין „פקודי המשכן" (דער מנין הכלים לכל עבודתו) איז פארבונדן מיט עבודת הלוים „לשאת ולהוריד ולהקים"[12], ווי עס שטייט אין פרשת נשא[13] „ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם" (און ווי פארשטאנדיק בפשטות, אז דער מינוי אויף משא המשכן איז כולל דעם תפקיד צו האלטן א חשבון פון אלע כלי המשכן און אכטונג געבן אז זיי זאלן אלע זיין גאנץ א. ז. וו.).

עס בלייבט אבער ניט מובן: וואס איז מכריח רש"י צו זאגן אז „פקודי המשכן" איז כולל צוויי סוגי מנין[14] און מיינט (ניט נאר דעם חשבון פון נדבת המשכן, נאר) אויך דעם מנין פון „כל כליו לכל עבודתו" (ובמילא צו טייטשן אז „עבודת הלוים" איז ווי דער ענין איז בשייכות מיטן מינוי אויף כלי המשכן[15] „לשאת ולהוריד ולהקים כו")?

ואדרבה: לכאורה איז דאס א פירוש דחוק, ווארום די תורה איז מפסיק צווישן די צוויי מנינים מיטן סיפור פון עשיית בגדי כהונה — איז שווער צו זאגן אז „אלה פקודי המשכן" באציט זיך (אויך) צו אן ענין אין דער פרשה שלאחרי אחרי.

וויבאלד רש"י טייטשט „פקודי" מלי מנין, האט ער געדארפט לערנען כפי-רוש המפרשים (הנ"ל), אז „עבודת הלוים ביד איתמר" מיינט — אז דער מנין פון נדבת המשכן האט משה איבערגעגעבן צו די לוים ביד איתמר.

---

9) בשפ"ח „דק"ל דפשש"מ משמע דעבודת הלוים הוא פקודי המשכן כלומר מניין כלי המשכן לכן פי' לשאת ולהוריד". וצ"ע, שהרי מפורש ברש"י „פקודת המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים", היינו שעבודת הלוים היא „פקודת המשכן וכליו".

[משא"כ להרמב"ן, אף שגם לפירושו „עבודת הלוים ביד איתמר" שייך להמינוי דפ' נשא (ראה לעיל שוה"ג להערה 5) — הרי לא כתב (כבפרש"י) ד„פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים . . לשאת כו", אלא מפרש „פקודי המשכן" היינו „מספר ומשקל" דכסף פקודי העדה ונחושת התנופה (ע"ש)].

10) וראה אברבנאל כאן השאלה הב'. ועוד.

11) לט, לג ואילך.

12) עפ"ז תומתק אריכות לשון רש"י — בד"ה אלה פקודי „(כל כליו) לכל עבודתו", ובד"ה עבודת הלוים מוסיף „(לשאת) ולהוריד ולהקים":

הלשון „כל כליו לכל עבודתו" הוא ע"פ ל' הכתוב לעיל (ס"פ תרומה) „לכל כלי המשכן בכל עבודתו", ובפרש"י שם „לכל כלי המשכן, שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו כגון מקבות כו'". ולכן מרמז רש"י ש„פקודת המשכן וכליו" כולל גם כלים אלה, להדגיש את השייכות לעבודת הלוים שהיא (לא רק לשאת, אלא גם) „להוריד ולהקים".

13) ד, לב — הובא בראב"ע וספורנו כאן.

14) ואין לומר מפני ש„פקודי" ל' רבים — כי בנדבת המשכן עצמה נמנו כאן ג' פקודים, „לכסף ולזהב ולנחושת" (ל' רש"י כאן. וראה לקמן הערה 28).

15) ובפרט שלכאורה דוחק לפרש ד„עבודת הלוים" קאי רק על חלק (ועניו) אחד שב„פקודי המשכן" (מנין הכלים, ולא מנין משקלי נדבת המשכן).

ג. נוסף אויף דער שאלה בסיום לשון רש"י „ונמנו כל כליו לכל עבודתו" — דארף מען אויך פארשטיין התחלת לשון רש"י, „בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת".

דער תוכן פון דעם פירוש שטייט אויך אין רשב"ם, אבער דארט שטייט עס בקיצור: אלה פקודי — חשבון הכסף והזהב והנחושת. רש"י איז אבער מאריך בלשונו:

א) „בפרשה זו נמנו כו'" — ווען רש"י זאגט „מנין משקלי נדבת המשכן כו'", פארשטייט מען שוין אז „אלה פקודי" באציט זיך [ניט צו פ' ויקהל — וואו ס'איז ניטא קיין חשבון פון נדבת המשכן — נאר] צו „פרשה זו". צוליב וואס די הדגשה „בפרשה זו"?

מפרשים[16] זיינען מבאר, אז וויבאלד ס'איז דא א הפסק פון עטלעכע פסוקים ביז די תורה הויבט אן דעם חשבון[17], דעריבער מוז רש"י באוואנען אז אעפ"כ פאסט דער לשון „אלה פקודי המשכן", וויבאלד דער חשבון שטייט „בפרשה זו".

מען דארף אבער פארשטיין: רש"י האט געדארפט זאגן: „אלה פקודי — מנין משקלי נדבת המשכן כו' האמור בפרשה" (וכיו"ב) [ד.ה. פריער אפ־טייטשן „אלה פקודי" („מנין משקלי כו'") און דערנאך צוגעבן וואו דאס ווערט געזאגט („בפרשה זו")] — ע"ד פרש"י אין ר"פ תולדות: ואלה תולדות יצחק — יעקב ועשו האמורים בפרשה; פארוואס הויבט רש"י אן „בפרשה זו נמנו כו'"?

ב) „נמנו כל משקלי נדבת המשכן" — למאי נפק"מ הדגשה זו?

נאכמער: מען גיפינט א חילוק צווישן תרגום אונקלוס און תרגום יונתן: אין אונקלוס שטייט „אלין מניני משכנא", אבער אין תרגום יונתן זאגט ער „אלין מנייני מתקלון וסכומהון דמשכנא". זעט מען אז אונקלוס (וואס איז נעענטער צו פשוטו של מקרא, כידוע — היינו לשיטת רש"י) זאגט נאר דעם לשון מנין, און רש"י קלייבט אויס (ע"ד) דעם לשון פון יונתן[18] און איז מוסיף „משקלי", ולאידך: ער איז משמיט דעם וואָרט „וסכומהון"[19]!

ד. ויש לומר הביאור בזה:

בפירושו (אויף „אלה פקודי") קומט רש"י באוואָרענען א שאלה פשוטה[20]: דער לשון „אלה" ווייזט אויף א התחלת ענין, און נאכמער (ווי רש"י ברענגט אין ר"פ משפטים) — „כל מקום[21] שנאמר אלה פסל את הראשונים".

---

16) ראה רע"ב, ס' זכרון, דבק טוב ועוד כאן.

17) ובפרט ע"פ המשך פרש"י, שב„אלה פקודי" נכלל גם זה ש„נמנו כל כליו לכל עבודתו" — בפ' שלאחרי אחרי, כנ"ל בפנים.

18) ידועה השקו"ט האם ראה רש"י תיב"ע שעל התורה. ואכ"מ.

19) ולהעיר שבתרגום ירושלמי מכת"י (שהובא בתו"ש פרשתנו כאן אות יב) „אלין סכומי משכנה".

20) ראה גם שפ"ח ומשכיל לדוד כאן.

21) מלבד כאשר הוא סיום וסיכום הענין שלפנ"ז (ראה פרש"י בראשית ב, ד ובמפרשים שם. חזקוני ועוד ר"פ משפטים. ועוד. לקו"ש ח"ה ע' 42 הערה 34 בסופה).

ובנדו"ד לא פרש"י ד„אלה פקודי המשכן" הוא הסיכום דמעשה המשכן דס"פ ויקהל* — כי (נוסף על העיקר, שדוחק הכי גדול לומר שהסיכום דפ' ויקהל בא ב(תחילת) פ' פקודי (פרשה זו). וראה

---

*) במשכיל לדוד כאן „דלא שייך כאן תוספת שהרי זהו עצמו האמור למעלה אלא דהכא אתא לתת חשבון על הכל" ומשמע שמפרש ד„אלה" הוא הסיכום דלפנ"ז, אבל צ"ע בדבריו, שהרי כאן בא לא רק הסיכום דלפנ"ז כ"א מוסיף פרטי החשבון „לכסף ולזהב ולנחושת". ומדוע לא שייך כאן „אלה פקודי המשכן"?

איז ניט פארשטאנדיק: אפילו ווען מ׳זאל טייטשן אז „אלה פקודי המשכן״ באציט זיך (ניט צו דער פריערדיקער סדרה, נאר) צו דעם חשבון הנדבות וואס שטייט ווייטער אין דער סדרה, איז עס דאך פארט א המשך און אויספיר (היפך פון פסל) פון דער פריערדיקער סדרה — אז נאך דעם ווי עס ווערט דערציילט ווי אידן האבן מנדב געווען צו מלאכת המשכן און מ׳האט גענוצט זייערע נדבות אויף עשיית המשכן — האט משה רבינו אפגעגעבן א חשבון צו די אידן[22] וויפל די נדבות האבן באטראפן און ווי זיי זיינען אויסגענוצט געווארן.

שטעלט זיך די שאלה: פארוואס שטייט דא דער לשון „אלה״ (וואס „פסל את הראשונים״[23]) און ניט „ואלה״?

און די שאלה באוואנט רש״י דורך דער הוספה אז „פקודי המשכן״ באציט זיך (ניט נאר צו דעם חשבון פון די נדבות[24], נאר) אויך צו מנין „כל כליו לכל עבודתו״ — וואס דערמיט ווערט מבואר ווי „בפרשה זו״ הויבט זיך אן א נייער ענין בשייכות צום משכן. כדלקמן.

ה. בהשקפה ראשונה זעט אויס[25], אז מיט זיין פירוש „בפרשה זו נמנו כל משקלי כו׳״ מיינט רש״י צו טייטשן דעם ווארט „פקודי״ (ניט אלס לשון מינוי[26], נאר) אלס לשון מנין וחשבון.

איז דאס אבער רש״י אליין שולל על ידי המשך פירושו „ונמנו כל כליו כו׳״: ווען „פקודי״ איז ל׳ מנין — איז זיין באדייט[27] (ניט „ציילונגען״, פעולת המנין, נאר) די סך־הכל׳דיקע צאלן, דער באשטימטער סכום פונעם מנין — ווי ס׳איז מוכח אין אנהויב פ׳ תשא „כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם״, וואו רש״י טייטשט „כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם״ — און דער באדייט פון „פקודי״ פאסט ניט אויף מנין „כל כליו לכל עבודתו״, היות אז ביי די כלים האט די תורה ניט אנגעגעבן דעם סכום ומספר הכלים, נאר דער פסוק איז בלויז מונה („מנין״), ציילט און באשרייבט די כלים.

און וויבאלד רש״י זאגט אז „אלה פקודי״ איז בשייכות מיט די ביידע „מנינים״ — סיי מנין נדבת המשכן און סיי מנין הכלים — מאכט ער דערמיט קלאר: ערשטנס, אז „פקודי״ ווערט דא געטייטשט מל׳ מינוי ותפקיד, און (ב) אז אויך דער מנין פון „כל משקלי נדבת המשכן״ (פונקט ווי מנין הכלים) מיינט ניט אז ער האט אפגעגעבן א חשבון צו אידן פונעם סך־הכל׳דיקן סכום פון די נדבות (און ווי מ׳האט זיי אויסגענוצט) בכדי צו באווארענען זיך פון חשד וכיו״ב[22], נאר בלויז וואס ער איז מונה והולך, ער רעכנט אויס די „משקלי נד־

לבוש על פרש״י בראשית שם — הרי) בפ׳ ויקהל מסופר רק ע״ד עשיית המשכן וכליו, ולא ע״ד „פקודי המשכן״ (שהרי לא נמנו שם כלי המשכן) — והל״ל „אלה כלי המשכן״ וכיו״ב.

22) ראה מדרשים שבהערה 5. ובכו״כ מפרשים כאן.

23) וראה עץ הדעת טוב (להרח״ו) ריש פרשתנו. אוה״ח כאן. ועוד.

24) אבל מה שכ׳ בשפ״ח „דלא תטעה לומר דקאי דוקא אכלי משכן דסמוך לי׳ ותקשה לך למה מנה מנין המשקלות״ — צ״ע, דמכיון ד„ואלה מוסיף על הראשונים״, למה נטעה לומר דלא קאי על מנין המשקלות שבפרשה זו, ה„מוסיף״ על הנאמר בפרשה שלפנ״ז (וע״ד „ואלה המשפטים״)?

25) וכן פירשו (כוונת רש״י) בס׳ זכרון ומלאכת הקודש על פרש״י כאן.

26) ע״ד וישב לט, ד־ה. מקץ מא, לד. ובכ״מ. וראה רש״י במדבר א, נ.

27) ראה מלבי״ם כאן.

בת המשכן" (ע"ד מנין "כל כליו לכל עבודתו").

[ומהאי טעמא איז רש"י מדייק בלשונו "נמנו כל משקלי נדבת המשכן" (און ניט א לשון "סכום" וכדומה): דערמיט וויל רש"י נאכמער קלאר מאכן אז דא רעדט זיך ניט וועגן געבן א סך־הכל פון "סכום מנינים" ("סכומהון"), נאר די תורה רעכנט בלויז אויס די משקלים[28] פון די נדבות "לכסף ולזהב ולנחושת"[29].

און דער צווישן פון דעם מנין איז ע"ד ווי דער מנין הכלים לכל עבודתו — והיינו אז ביידע "מנינים" זיינען פאר־בונדן מיט "פקודי", מיטן תפקיד הממונה:

פונקט ווי דער מנין הכלים איז געווען בשייכות מיט דעם וואס די אידן האבן געבראכט דעם משכן וכל כליו צו משה'ן ער זאל זען און קובע זיין אז זיי זיינען געמאכט געווארן כדבעי וכו' (און ווי דער פסוק[30] איז דארט מסיים "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה'") — און דערפאר וועלן אויסגערעכנט בפרטיות אלע כלים, ווי ס'איז דער סדר ווען דער ממונה דארף באשטעטיקן אז אלע כלים ופרטים זיינען וויפל מ'דארף ובשלימותם —

עד"ז איז דער תוכן פון אויסרעכענען די משקלי נדבת המשכן, אז משה, זייענדיק דער ממונה און "בעה"ב" פון משכן[31], האט געהאלטן "חשבון" פון די משקלי נדבת המשכן[32].

ו. און דאס איז דער חידוש "בפרשה זו" לגבי פרשת ויקהל:

אין פרשת ויקהל איז דער גאנצער תוכן הדברים וועגן די הכנות צו עשיית המשכן און וועגן דער עשי' גופא — פריער וועגן נדבת המשכן און דערנאך ווי אזוי בצלאל ואהליאב וכו' האבן געמאכט דעם משכן וכליו.

אבער אין אונזער פרשה רעדט זיך וועגן "פקודי המשכן" — וועגן די מי־

---

28) ועפ"ז תומתק ג"כ הוספת הפסוק גבי "כסף פקודי העדה" — "בקע לגולגולת (מחצית השקל)" (פסוק כו) — שלא נזכר לעיל בר"פ תשא (ל, יג) — להדגיש שגם הנתינה דבנ"י היתה קשורה (לא רק עם סכום כ"א גם) עם משקלי, וכפרש"י "בקע, הוא שם משקל של מחצית השקל" (וראה לעיל ח"ש כד, כב: בקע משקלו. רש"י שם)••.

ועפ"ז יש לתרץ גם הסדר בפרש"י "נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת" — כסף לפני זהב, היפך סדרם בהמשך הפרשה (ועד"ז לעיל, בהציווי — תרומה כה, ג: ויקהל לה, ה — וכן בההבאה — שם, כב־כד. וראה גם תשא לא, ד. ויקהל לה, לב), והיפך דרגת חשיבותם (כמובן בפשטות. וראה רש"י בא יב, לה)

— כי "משקלי נדבת המשכן" (היינו שגם בהנדבה ונתינה הי' מודגש ענין המשקל) מודגש גבי כסף, "בקע לגולגולת".

29) וזה גופא הטעם שנמנו רק דברים אלו (ולא שאר הדברים שבנדבת המשכן) — כי זהב וכסף ונחושת נמנים במשקל, משא"כ שאר הדברים מונים לפי השוויות והחשיבות והתועלת וכו' שלהם. ובזה מובן לי' רש"י "כל משקלי נדבת המשכן", שכל הדברים שנמנים במשקל נמנו כאן. וראה לקמן סעיף ז.

•) וראה ע"ד ההלכה — צפע"נ לרמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ג והי"ה.

••) גם "(מחצית ה)שקל בשקל הקודש" הוא (כפרש"י תשא ל, יג) "משקל" (וראה רש"י שם ד"ה גרה וד"ה עשרים גרה. צפע"נ הנ"ל) — אלא שכדי להדגיש עוד יותר ענין ה"משקל" שבנתינה זו, מוסיף "בקע". ש"הוא שם משקל של מחצית השקל"

30) לט, מג. — ומה שפרש"י (שם, לג) הוא ביאור על אופן הבאתו (ראה"מ ועוד שם. וראה שיחת ש"פ פקודי תש"ל). ואכ"מ.

31) וראה גם לקמן ע' 281 ואילך (ע"ד ההלכה), שבהענין ד"פקודי המשכן גו' ע"פ משה" התבטאה בעלותו של משה על כל ענייני המשכן. ע"ש.

32) והרי גם נדבות המשכן הביאו למשה דוקא (ראה ויקהל לו, ג).

נויים און תפקידים פון די וועלכע זיי־נען ממונים אויפן משכן.

וואו זעט מען „בפרשה זו" אן ענין פון „מינוי" אויפן משכן? זאגט רש"י „בפר־שה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן כו' ונמנו כל כליו לכל עבודתו", וואס דאס איז דער תפקיד פון א ממונה צו האלטן חשבון פון אלע פרטים[33].

און כדי צו נאכמער קלאר מאכן דעם חידוש פון „פרשה זו", אז דא רעדט זיך וועגן די „מינויים" אויפן משכן, איז דער פסוק ממשיך „(אשר פוקד על פי גו') עבודת הלוים ביד איתמר גו'", און ווי רש"י איז דערויף מפרש „פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים במד־בר לשאת וכו'": רש"י איז דערמיט מפרש דעם המשך הכתוב, אז אט דער ענין פון „פקודי המשכן" (דער ענין המינוי אויף עניני המשכן) — וואס בעת עשיית המשכן איז „פוקד על פי משה" — איז (לאחרי הקמת המשכן) די עבודה איבערגעגעבן געווארן צו די לוים[34], כמסופר אין פ' נשא[35] בארוכה, אז די לוים זיינען ממונה אויף עניני המשכן.

ז. לויט דעם ביאור ווערן פארענט־פערט נאך תמיהות בפרשה זו:

בנוגע דעם חשבון פון די נדבות המשכן פון אונזער סדרה איז פאראן א שקו"ט בכו"כ מפרשים[36], דלכאורה:

א) די תורה דערציילט נאר וואס מ'האט געטאן מיטן כסף ונחושת אבער ניט וואס מ'האט געטאן מיטן זהב (עס שטייט נאר ויפל זהב עס איז געווען)[37].

ב) אפילו בנוגע צו כסף איז דער חשבון געווען נאר פון „כסף פקודי העדה", וואס יעדערער האט געמוזט געבן „מחצית השקל" (תרומת האדנים) — ס'איז אבער ניטא קיין חשבון וויפל כסף ס'איז אריינגעקומען אלס נדבת המשכן (וכמפורש בפרש"י[38], אז פון דעם כללות הכסף וואס מ'האט געגעבן בנדבה האט מען געמאכט כללות הכלי שרת).

ג) חוץ די נדבות פון זהב כסף ונחושת זיינען געווען נאך צען מינים[39] ווועלכע מ'האט מנדב געווען לתרומת המשכן, כמפורש בקרא — און מען געפינט ניט אין פסוק, אז משה האט געגעבן א חשבון פון יענע נדבות[40]?

ד) אין פסוק[41] שטייט אז מ'האט גע־בראכט נדבות למשכן ביז ס'איז געווען „והותר" — מ'האט געבראכט מער וויפל

---

33) ולכן לא כ' רש"י „פקודי המשכן, מנין משקלי נדבת המשכן כו'" — שאז הי' משמע שהפירוש דתיבת „פקודי" הוא „מנין" — כ"א (בדרך ס'פור) „בפרשה זו נמנו כו' ונמנו כו'".

34) ועפ"ז מתורץ ג"כ ההמשך דפסוקים שלאח"ז (כב־כג) „ובצלאל גו' ואתו אהליאב גו'" — כי (סו"ס) גם הם נכללים ב„פקודי המשכן" (בעת עשיית המשכן).

35) ראה לעיל הערה 8.

36) ראה ראב"ע פרשתנו לח, כד ובפירושו הקצר שם. רמב"ן ורבותינו בעה"ת ריש פרשתנו. פענח רזא. אברבנאל. תולדות יצחק. אלשיך. כלי יקר. לבוש על פרש"י (לח, כד). ועוד. וראה לקמן ע' 280 ואילך.

37) בכלי יקר מתרץ שלא נתן החשבון על הזהב כי עדיין לא מספר ע"ד עשיית בגדי כהונה שהי' בהם זהב. אבל עדיין קשה (כמ"ש שם) מדוע לא נתן משה חשבון אחרי עשיית הבגדי כהונה? ותירוצו ע"פ המדרש ש„יצאה ב"ק כו'" אינו ע"ד הפשט כלל.

38) תרומה כה, ג. וכהובא באברבנאל כאן. וראה לקו"ש חט"ז ע' 429 הערה 27.

39) כפרש"י ר"פ תרומה „ל"ג דברים האמורים בענין". וראה מפרשי רש"י שם.

40) אבל מ„אבני שהם ואבני מילואים לאפוד ולחושן" אין קושיא, כי בהם לא שייך ליתן חשבון, כי מלכתחילה התנדבו הנשיאים (ויקהל לה, כז) מספר מסוים של אבנים רק כפי הצריך לאפוד ולחושן.

41) ויקהל לו, ז.

מ׳האָט געדאַרפט: און עס איז ניט גע־מאַכט געוואָרן אַ חשבון פון דעם „הותר״?

בנוגע די לעצטע דריי שאלות לערנט מען[42], אַז משה האָט געגעבן אַ חשבון נאָר פון די זאַכן וואָס האָבן געהאַט אַ גאָר גרויסע חשיבות, אַבער ניט פון די וועלכע זיינען ניט געווען אַזוי טייער און חשוב[40] (ועד״ז איז דער סכום הכסף פון נדבת המשכן ניט געווען קיין גרויסער: און דער „והותר״ איז ניט געווען קיין „דבר חשוב״[43]).

אַבער דאָס איז ניט קיין תירוץ מספיק: אויב דער טעם אויף „נמנו כל משקלי כו״ איז ווייל אַ גבאי צדקה דארף אָפגעבן אַ חשבון פון די כספי צדקה כדי צו פאַרהיטן פון חשד כו׳[22] — דארף עס זיין סיי ווען עס האָנדלט זיך וועגן אַ גרויסן אַדער ניט אַ גרויסן סכום: מצד „והייתם נקיים מה׳ ומ־ישראל״ דארף מען אָפגעבן אַ פולן און פרטיות׳דיקן חשבון, עכ״פ — ביז צו איין שקל[44].

און וויבאַלד אַזוי איז קשה: ווי קומט עס אַז רש״י פאַרענטפערט ניט די שאלות הנ״ל — די שאלות זיינען אין פשוטו של מקרא, און ווי מ׳זעט טאָקע אַז כמה מפרשים פאַרענטפערן זיי און בכמה תירוצים (כל אחד לפי דרכו).

אַבער ע״פ הנ״ל בפרש״י איז קושיא מעיקרא ליתא[45]: מיט די מניינים וואָס שטייען בפרשה זו איז די תורה ניט אויסן צו זאָגן אַז משה האָט אָפגעגעבן אַ פרטית׳דיקן חשבון פון אַלע נדבות המשכן, נאָר אַז דאָס משה, אַלס ממונה אויפן משכן, האָט דורכגעפירט בכדי צו האַלטן חשבון פון די נדבות: און אויף צו לאָזן וויסן דעם ענין איז געגוג אַ ביישפיל, דער מנין פון די עיקר׳דיקע נדבות, „לכסף ולזהב ולנחושת״[46].

און דערפאַר איז אויך קיין קשיא ניט וואָס ער האָט ניט אָפגעגעבן קיין חשבון מפורט וואָס מ׳האָט געטאָן מיטן זהב — ווייל די כוונה איז דאָ ניט דער חשבון וואָס מ׳האָט געטאָן מיט די נדבות און ווי מ׳האָט זיי אויסגענוצט, בכדי להוציא עצמו מן החשד (דאָס וואָס די תורה איז מפרט אויף וואָס מ׳האָט גענוצט די נדבות קומט נאָר בדרך אגב) — נאָר, ווי רש״י איז מדייק בלשונו „נמנו כל משקלי נדבת המשכן״, אַז דער מנין המשקלים שט״יט בפרשה זו („אלה פקו־די״) — ווייל אין דעם באַשטייט דער תפקיד הממונה —

און דערפאַר איז ניטאָ קיין הכרח ובמילא מיידט מען אויס אויסרעכענען דעם ריבוי הפרטים[47] וואָס מ׳האָט גע־טאָן מיטן זהב — אפילו ניט בדרך אגב, ווי ביי די אַנדערע נדבות.

ח. פון יינה של תורה בפירוש רש״י:

ווי דערמאָנט פריער דיוק לשון רש״י „נמנו כל משקלי נדבת המשכן״ — אַז משה האָט דאָ מונה געווען דעם „משקל״. דאָ איז ניט נוגע די שוויות וכו׳ פון דעם זהב כסף ונחושת, נאָר בלויז דער משקל.

---

42) ראה גם אברבנאל כאן.

43) רמב״ן ויקהל לו, ג.

44) ראה פרשתנו לח, כח.

45) וראה עוד ביאור (ע״ד הפשט) שיחת ש״פ פקודי תשד״מ.

46) ראה הערה 29.

47) ראה לבוש שבהערה 36. וראה גם ראב״ע ועוד שבהערה הנ״ל.

דער חילוק צווישן משקל און שוויות איז: משקל איז נאָר דער חומר הדבר וכמותו: משא"כ די שוויות פון אַ זאַך איז פאַרבונדן מיט איר חשיבות, איר איכות, איר צורה.

דוגמתם אין עבודת האדם, וואָס אַ איד מאַכט אַ משכן לו ית', דורך דעם וואָס ער איז מקיים מצוות, טוט אין ענינים פון אידישקייט בכלל, זיינען פאַראַן די צוויי ענינים[48]: די עצם עשי' — דער „משקל", און די כוונת המצוה — די „שוויות" פון דער עשי', איר תוכן וצורה.

קען מען מיינען, אַז בשעת אַ איד „גיט" אַפּ צום אויבערשטן נאָר אַן עשי' גשמית אַן קיינע כוונות — ווי פאַסט צו זאָגן אַז דערמיט קען מען אויפבויען אַ משכן לו ית'?

אויף דעם באַוואַרנט מען, אַז די משקלי נדבת המשכן זיינען „פוקד על פי משה": משה רבינו „לייגט זיך אַריין" און איז „פוקד" אויך די „משקלות" וואָס אידן גיבן, וואָס דאָס גופא מאַכט זיי ראוי צו ווערן אַ (חלק פון דעם) משכן לו ית'.

ביז אַז די מטבע וואָס אידן גיבן דער־ביי ווערט[49] אַ „מטבע של אש"[50] — דורכגענומען מיט אש הנשמה[51] — וואָס עי"ז בויט מען אויף דעם משכן (פרטי) בשלימותו,

ועי"ז — איז מען מקדים און זוכה צו דעם בנין ביהמ"ק הכללי — השלישי, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ פקודי תשכ"ה)

---

48) להעיר ד„בכל כוחו" פי': 1) במצות מלקות — כח הגשמי שבידו (מכות כב, ב), 2) בעניית אמן ישר"מ — כח הכוונה שבנפשו (שבת קיט, ר"א).

49) בהקדמת כי תשא (משה) את ראש בנ"י.

50) פרש"י תשא ל, יג (מירושלמי שקלים פ"א ה"ד ובכמה מדרשים) — וממשיך „(מטבע של אש) ומשקלה מחצית השקל", חיבור ד„אש" ו„משקל". וראה באורוכה לקו"ש חט"ז ס"ע 388 ואילך. לעיל ע' 230 ואילך.

51) הלקוחה מתחת כסה"כ (זח"א (מהנ"ע) קיג, א. זח"ג (רע"מ) כט, רע"ב. נשא קכג, ב. ועוד) — כמטבע דמחצה"ש (ירושלמי שם ובכמה מדרשים).